

محراب

ادبیاتی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعه

شیمدیک آیدیه بر نشر اولنور

مضامین

- تربیه مصاحبه لری . کلید : آینه بوسف ضیا ۴۸۵
- « یونس اسره » و « عاشق یونسک غیر مطبوع اشعار » جمیل رافت ۴۹۵
- تصوفک استناد ابتدکی ایکی اساس حقیقه بر ایضاح رشید ۵۰۰
- بوگونکی تورکمنلر و تورکمن یوردی نورکستانی رافت ۵۱۱
- آمونوقال ایدی نه ن « آفریقا سر گذشتلرندن » جامی ۵۱۷
- و آنادولوتاریخده دینی روحیات مشاهد لری « و بوراق بابا ، کیکی بابا » علمی ضیا ۵۲۷
- کتبخانه لرده اصلاحات مناسبتله همدون ۵۳۷
- تاریخ مدنیتده کتبخانه لری طاهر صبری ۵۴۵
- « شیخ سروردی » و « حادثه قلی » بوسف ضیا ۵۵۷

حیات و حقیقت : ملیحه نوری — بهار و شفا : سنجیه جمال اورده نوس — قطعه : سنیا
رفاعی — غروب وفتی : صبریه صالح — اسکی شرق کیجه لری ، شرف کاظم — صوک بهار :
نزامت صبری — بنیم بایرام : نجات رشدی ۵۵۷

یکی آیه بر نظر : السہیات فاکولتسی ، آنادولی مجموعه سی ، آذربایجان استقلال .

شهرزاده باشی : اوقاف مطبعه سی

برچو جق دوداعئده بيله استغراق و عشق ياراتييور . كوزل سسلى قوشلر عشق معبدىنك قبه سنه ، باقان كوزلرى ياقارق اريته جك كتابه لر ايشلييورلر و دييورلر كه : « كرجه بز ، كوچوك بررقوش ايز . فقط عظيم بر كائناتى زبون ايدن نجى عشقك نفييرلرى نى ! »
 اذانلر ، آتشلى كوز ياشلرى كى آفاقى ، طبعى ، روحلرى ياقارق ركوع و عشقندن عبارت اولان بو معطر و لاهوتى شرق سما سنه محمدك سينه سنده قنايان جرحه لرى ، محمدك سينه سنده طغيان ايدن اضطرابانى نقل ايدىيورلر .

بن ، بو تعبد كائنات ايجنده نهيم ؟ نصل ، سجده افلاك ايجنده جوششله هلاك اولمام ؟
 ييلديزلر ، هلال بيله ارضه ياقلاشهرق دوران ايدمر و تبسمله باريلداركن ، آه ! بن
 بر پارچه آتشدن بشقه نهيم ؟ ..
 سمجه جمال اوره نوس

تاريخ ادبيات تدقيقلى :

يونس امره — (عاشق يونس)

طريق تصوفك اك ممتاز سيارلندن برى اولدينى قادار ادبىيتمزكده ايلك استادى هد ايديلمكه لايق اولان يونس امره ، بلا تردد دينيله بيليركه ادبيات تاريخمزدده اك آز تدقيق ايديلان ومع الاسف ، كرك ياشايدىنى تاريخك چوق اوزاق عصرلره عائد اولماسى و كركسه كنديسنك امى بولونماسى سبيله آتارينك اوزون مدت خلقك حافظه سنده درلودرلو تغييراته معروض قالدقندن صوكره بك خطالى ، بك نافيص و بك پرا كنده بر خالده المنزه انتقال ايدم بيلمش اولماسى دولاييسيله تدقيقى اك مشكل اولان شاعرلرمزدن بريى در ..
 بالخاصه يونس امره نك خلق آراسنده قازاندينى بويوك شهرتدن استفاده ايتمك ايسته ين بر طاقم كيمسه لرك راست كلن الهيلرى و غزللرى يونس ديواننه ادخال ايتمه لرى ، و حتى يونس امره ديوانى نامى آلتند موجود بولونان ديوان كى بوسبوتون اويدورما ديوانلر طبعنه قالقيشمالرى ايشى بوسبوتون چيغرنندن چيقارمش در . بونكه برابر ، بوتون بوتوشه رغماً بزه نسبه سالم بر صورتده انتقال ايدم بيلمش آتارينك تدقيقندن آ كلايورزكه ، يونس امره ، اك صميمى بر وجد ايله دويغولرى مصرعلره ويره بيلن ، و بالخاصه آجيق و تميز لسانيله دوغرودن دوغرويه خلقك روحنه ، خلقك قلبنه و حسنه

خطاب ایتمه‌سی بیلن بر شاعردی . اوزرندن تمام یدی عصر کچمش اولقله برابر بزه
 بوکون بیله چوق سلیس و چوق جالب کلن یونسک اسلوبی ، او زمانلر بالخاصه عوام
 خلق اوزرنده اعظمی تأثیری کوسته‌رمش و بیکلرجه کشمکش وفلاکت آراسنده آنجایی
 تصوفده شفا آریان ، فانی دنیادن اتمک چکوب قلبی اللهنه ویرمکده ذوق بولان آنادولو
 خلقی یونسک ، بو بویوک (عاشق بالله) ک غزللرنده ، مناجاتلرنده روحنک آجیسی
 دیکلندیرمک فرصتی بولمش و بوسیدن یونس امره‌نک آناری بویوک بررغب و تقدیره
 مظهر اولارق همان کاملاً خلقک حافظه‌سنده حرمتله یر طومش و بر چوغی ده (شول
 جنتک ایرمقلری آقر الله دیو دیو) ؛ ویا : (دولاب نیچین ابکرسک ؟ دردم واردر
 ایکلرم) مطلعلی غزللری کیبی الهی اولارق بسته‌له‌نمشدر .

یونس امره‌نک ترجمه حالی ده مع‌الاضف قطعی اولارق معلومز ده کیل در . تاریخ
 و محل تولدی ده مجهول بولونمقده در ؛ آنجاق مشارالیهک طریق تصوفه سلوکی تاریخی
 کوستره‌ن شو :

تاریخ دخی یدی یوز یدی ایدی
 یونس جانی بویوله قودی ایدی

بیتمک اعانه‌سیله مشارالیهک یدنجی عصر هجری نصف اخیرنده تولد ایتدیکی طن و تخمین
 اولونمقده در . سویلدیکمز وجهله محل تولدی ده مجهول بولونمقده در . آنجاق قدیم شعرا
 تذکره‌لرینه نظراً شیمدیکی قسطنطونی ولایتی داخلنده کی (بولی) شهرنده اقامت ایتدیکی
 متواتر بولونماسنه کوره مشارالیهک عثمانلی امارتنه تابع اولمایوب ، او وقتلر قسطنطونی‌یه
 صاحب اولان (قزل احمدلو) امارتنه تابع بولوندیغی قبول ایتمک لازم کلیر .

یونس امره بویوک بر متصوف ، و کندی تعبیری وجهله بر (عاشق) ، یعنی بر
 عاشق بالله ایدی . اثرلرنده کندیسه دائماً (عاشق یونس) ویا (درویش یونس) دییه
 خطاب ایدم و بونکله افتخار ایدم . طریق تصوفده مرشدی (طایبق امره) در .
 یونس ، بوتون حیاتنده مرشدینک کوله‌سی اولمش و بر چوق غزللرنده مرشدینی کمال
 حرمتله یاد ایدم رک مرشدلکک فضیلت و علویتدن ستایشله بحث ایتمشدر .

مشاراليهك امی اولدینی حقنده يك قوتلی بر تواتر موجوددر . حتی (عاشق جلی) ، تذکره سنده یونس امره دن بحث ایدرکن : « اکرچه امی در اما داستان قدس سبق خوانی در ، دیر و جب » هر بار که او قومق قصد ایتش ، حروف تلجی بی ا کاله دیلی دوئمهمش در .. » طرزنده اعطای معلومات ایدر .

بو جهت مظلوم در ، هر حالده شو محقق در که یونس امره وزن وقافیه خصوصنده اها لکار و حتی سر آزاد اولماسنه رغماً حجه وزنیه غزل و مثنوی طریزنی موقیقله قوللانه بیلمش در .. حتی مشهور مناجاتک اکثر مصرعلری (رمل مسدس) اولان فاعلاتن فاعلاتن فاعلن وزننه بیله مطابق دوشمکده و حتی بر ایکی غزلی فاعلاتن فاعلاتن فاعلن وزننه مطابق بولونمقده در . بناء علیه شوتکمکک بر تصادف اثری اولمقدن زیاده اولدقچه اساسلی بر علمه استناد ایتدیکنی قبول ایتک ضروری اولدیغنه کوره امی اولدینی ادعا ایدیلن مشاراليهك شو قدرتی نه صورتله اکتساب ایده بیلدیکی جداً جای سؤال در .

مختلف کتبخانه لر مزده کی ال یازمه سی یونس امره دیوانلرینک تدقیقندن آله ایتدیکنم نتیجه یه کوره : یونسک نامی آلتنده موجود بولونان غزلیاتک مقداری بش آلتی یوزی متجاوز اولدینی حالده بونک بر قسمی خارجدن یاییلان علاوه لر و اویدورما غزل لر تشکیل ایتکده در . حتی امیری افندی کتبخانه سنده مصادف نظرم اولان یازمه یونس دیواننده : (نسیمی) یه اضافه ایدیلن شو :

دائم انا الحق سویلرم حقندن چو منصور اولشم
کیم در بنی بردار ایدن بو شهره مشهور اولشم

مطلعلی مشهور غزلک بیله نسیمی نک اسمنی طاشیان مقطع بیتندن عاری اولارق یونس امره نامه قید ایدیلش اولدینی کوردکن صوکرآ بوتون بوتون امنیت منسلب اولدی . بوسیدن یونسه عائد اولان پارچه لری تفریق ایده بیلمک ایچین المزده موجود یکانه چاره مختلف دیوانلری قارشیلادیر مق و برده یونسک روح واسلوبنه آرزوق نفوذ ایده بیلمش اولغه استناداً بر قناعت وجدانیه حاصل ایده بیلمکدن عبارت در .
فی الحقیقه ، آرزوق بر رسوخ و ملکه آله ایدیلدکن صوکرآ حقیقی یونسی اثرلرینک

موضوعندن ، اسلوبندن ، قافیه لرندن طایمق قابلدرد : یونس ، بوکون بیله اوقونماسی
لذت ویرمک درجده تمیز و آچیق بر تورکجه ایله یازار ، غزلیاتنک موضوعی هان کاملاً
درویشلک ، الوهیت ، مرشدلک ، جنت ، جهنمه ... الخ دائردرد ، بوتون اثرلرنده تصوفک
مستریخ و دنیایه کوله ن روحی حسن ایدیلیر ، بالخاصه یونس امره ، مصرعلرینه چوق
چوق درین و صمیمی بر هیجانده ویرمک موفق اولمش درک بوکون بیله ، اوزرندن
تمام یدی عصر کچدیکی حالده او مصرعلری تکرار ایدرکن روحی صاران کوزه لاکک
سری ده بودر .

یونسک عاشقانه غزلیاتنه هان هیچ تصادف ایدیلر ؛ اساساً یونس روحده بر کیسه دنده
بونک عکسکی بکله مک غریب اولور . اوساده جه الله عاشقدر ، یوزینی مطلق بر تسلیمیتله
مرشدینه و دولایسیله الله چه ویرمشدرد ، دنیانک حسیس و منفور احتراصلرنده هیچ
کوزی یوق در ، درویشلک دینلن ایجه صنعتک روحنه وارمق سعادتنه ایرمش در :
درویش باغری طاش کرک ، کوزی دولو یاش کرک
قویوندن یاواش کرک ، سن درویش اولامازسک !
دیرکن نه قدر وجیز و کوزدل ایسه :

درویشلک دینکلری خیرقه ایله تاج ده کیل :
کوکلی درویش ایدن خیرقه محتاج ده کیل !

بیتله ده « بر لقمه ، بر خیرقه ! » تعیر معروفیله درویشلکی میسکینلک و دینلجیلک
منزله سنه ایندیره ن جاهلله او قادار مسکت بر جواب ویرمکده در !
بندم اریک دالنه ، آنده بیدم اوزومی
بوستان ایهی قاقیوب دیر نه دیرسک قوزومی ؟

بیتله نه قادار قازیشیق و گرفت بر فلسفه یی خلاصه ایدیورسه شو :

اسم سبجان وردکی وار ؟ باغچه لده یوردکی وار ؟
نجلین دردکی وار ؟ غریب غریب اوتنه بلبل !

مطلعلی غزلنده او قادار هیجانی و او قادار ایجه بر شاعر در ...
مشهور مناجاتنک آتیده کی بیتلری « قیامت کونی میزان قوروله جی ، هرکسک

اعمالك طاریلاجنی ، قیلدن اینجه صراط کوپر یسندن کچله چکی ، کیبی بر چوق جنت ،
جهنم ، قیامت مباله نریله خلقی تدهیش ایدن صوفا لره قارشى نه اینجه بر استهزادر :

« ... قبل کیبی کوپرو کره رسك کچ دیو
امر ایصد رسك دوزخدن قاج دیو !
قبل کیبی کوپرو دن آدمی کچر ؟
یا دوشر ، یا طیانور ، یا خود اوچر !
قوللرك کوپرو کره رلر خیر ایچین
خیری اولدر کیم کچرلر سیر ایچین !
بس كرك کیم محکم اوله آندن اول
کیم کچنلر اوش[*] دییهر دوغرو یول
ترازو قوردك کناهم طارتمغه
قصه ایدم رسك بنی اوده آتمغه !
ترازو آکه كرك : بقال اوله !
یا بازرکان ، تاجر و عطار اوله !
سن خیر رسك خود بیلور رسك حالمی
بس نه حاجت طارناسك اعمالی ؟ .. »

بالخاصه شو غزلنده الهیله قارشى قارشى نه قالان یونسك روحی نه اینجه بر عذاب
ایچنده کنديسنی کوسته ریر :

عجب بو بزم آزاد اولامی یارب ؟
بوخسه یدی طاموده یانا قلامی یارب ؟
عجب بو بزم حالم ، بر آلتنده احوالم
واروب یانا جق یرم عقرب دولامی یارب ؟
الله اولیجیق قاضی بزدن اولامی راضی ؟
کوروب محمد بزى شفیع اولامی یارب ؟
جان حلقومه کلدکده ، عزرائیلی کوردکده ،
یا جامی آلدکده آسان اولامی یارب ؟
دورماز دائم ایکلرم ، کناهلرمی آکارم
کزلو کناهم چوق در عیان اولامی یارب ؟
(یونس) قبری واردکده ، منکر نکیر کلدکده
بکا سؤال صورددکده دیلم دونه می یارب ! ..

[*] ایشته دیمکدر .

یونسك ، تاريخ تولدی كې تاريخ وفاتی ده مجمولزدر . آنجاق (۷۰۷) تاریخنده طریق تصوفه سلوك ابتدیکنه نظراً سکزنجی عصر هجری ایجریسنده وفات ایتش اولدینی محقق در . مدفن بر روایت کوره قوله و صالحی قضالری آره سنده کی امره قصبه سنده ، بر روایت کوره بروسه ده عبدالرزاق درکاهنده و بر روایت کوره ده ارضروم جوارنده طوزجی قریه سنده در .

مشارالیه حقنده داها اوزون ایضاحات و یرمک بو صحیفه لرده قابل اولمادیغندن شیمدیلک غیر مطبوع و پراکنده آثارندن سجدیکم بعض کوزمل پارچه لری نشر ایتک صورتیه تاریخ ادبیاتمه ناچیزانه خدمت ایتش اولاجغنی ظن ایدیورم . [*]

۱۷ مایس ۳۴۰

صیل رافت

درویشك دیره بكا : سن درویش اولامازسك !
گل نه دیهیم سكا : سن درویش اولامازسك !

درویش باغری طاش كرك گوزی طولو یاش كرك
قویوندن یاواش كرك سن درویش اولامازسك !

دوگوله : ألسز كرك ، سوگوله : دیلسز كرك !
درویش گوگلرز كرك سن درویش اولامازسك !

دیلك ایله قاقارسك ، چوق معنار او قورسك
واری یوغه قاتارسك سن درویش اولامازسك !

دوغرویه وارماینجه ، مرشده یتمینجه
حق نصیب ایتمینجه سن درویش اولامازسك !

(درویش یونس) گل ایمدی ، عمانلره طال ایمدی
عمانه ذالماینجه سن درویش اولامازسك !

[*] مشارالیه تصوف نقطه نظرندن تدقیق ایتک اعتباریه (ایلك تصوفلر) نامنده کی قیستلی اثر شایان توصیه اولدینی کی کتبخانه لرمزده یونس امره دیوانلری میاننده ده مرحوم امیری افندی کتبخانه سنده کی آل یازمه سی یونس دیوانیه فاتح کتبخانه سنده کی آل یازمه سی یونس دیوانلری اك زیاده شایان مطالعه اولانلردر .

۲

قیامت قویحق جانلر اویانور : آه اتمم دیو آغلار محمد
یوزین بیره سوروب حقه یالواریر : آه اتمم دیو آغلار محمد

عرصاتک میداننه سگردد ، اتملرم گلسون دیو چاغردر
نیاز ایلر ، حقه دوغرو سگردد آه اتمم دیو آغلار محمد

امتک سوداسی دوشمش اوزینه ، چشمی یاشی دورماز آقار یوزینه
برماغنی قومش میزان گوزینه : آه اتمم دیو آغلار محمد

آلور اول لواء الحمدی آله ، حقک عشق قوت ویرر دیلنه
بکجیلر قور جهنمک یولنه ! آه اتمم دیو آغلار محمد

قنده گورسه برضعیفک حانی ، آلن آلوب دوزمه تیر اول یولنی
حقه قارشى طوتوب ایی آلی آه اتمم دیو آغلار محمد

(یونس) ایدره : بزده شونده دورالم ، حق بیوررسه خدمتنی گورم
رومی آکیلدجه دعا قیلالم آه اتمم دیو آغلار محمد !..

۳

اسم سبحان دردکمی وار باغچیلردم یوردکمی وار
نجیلن دردکمی وار ؟ غریب غریب اوتمه بلبل !

ییلورم عاشقشک ورده ، قرارک یوقدر بر یرده
بو سینته مده اولان درده سنده بر درد قاتمه بلبل

ییلورم عاشقشک گله ، سنک حالکدن کیم بیله
باغچه مزده اولان گله دولاشوب سوز آتمه بلبل

پرواز ایدوب اوچارمیسک ، دگن دریا گچرمیسک
نجیلن ناچارمیسک ؟ غریب غریب اوتمه بلبل !

آ بلبل اوصولمیسک ؟ قفسلرده بسلی میسک
نجیلن یاصلومیسک ؟ غریب غریب اوتمه بلبل

« یونس » وجودک باک دیرکن ، جهانده مثلاک یوق دیرکن
سحر وقتی الله دیرکن بزیده اونوتمه بلبل !

۴

مجنونه صور دیلر: لیلانه اولدی؟ لیلای گیتدی آدی ذیلر ده قالدی!
 بزم گوگلم برغیری لیلای بولدی: یوری لیلای که بن مولایی بولدم!

لیلایی بسله دی قوللر، دایه ر مجنونک باشنده قوشلر، یووالر!
 مسکنم اولمش در داغلر، اووالر یوری لیلای که بن مولایی بولدم!

شو بن یالواریرکن سن نازایدردک جوایی گوزله یوب پرواز ایدردک
 جفایی چوق، وفايی آزا ایدردک یوری لیلای

بوگون مولا گورهن لیلایه باقر اولو اءلا گورهن ادنايه باقر
 گونشه نظر قیلان آیه باقر یوری لیلای

مجنون آرزولایوب کعبه یه واردی حلقه یه یایشوب زاریلق قیلدی
 مجنون «لیلای» دیرکن مولایی بولدی! یوری لیلای،

گل آئی (یونس) بوسرلردن آچیلمه عنایت حق اولان یردن قاچیلمه
 حقتک لاشقنی گوروب غیره صاچیلمه یوری لیلای

۵

بن دوست ایله دوست اولشم کیمسه لر دوست اولماز بکا
 منکرلر باقار گولوشور صلام دخی ویرمن بکا

بن دوست ایله دوست اولایم جانمی فدا قیلايم
 اولزدن اول اولهیم دنیا باقی قالماز بکا

ترك ایلهدم قوا ایشی حق یولنه قویدم باشی
 دوست یوزینی گوریمجگز صبر وقرار اولماز بکا

بن عاشق بیچارهیم باشدن آیاغه یارهیم
 بن بر دلی دیوانهیم غیرت و عار اولماز بکا

کیمسه لر بیلمز حالمی، عشق اوددی یاقدی جانمی
 سچیم صولدن صاغمی عقمده یار اولماز بکا

صانورلر بنی ده لویم، دوست باغچه سی بللیم
 مولانک کمتر قوییم کیمسه بها صایماز بکا!

(درویش یونس) نیجه دیهم فانی جهانی ترك ایدم
 یانه یانه دوسته گیدم برده حجاب اولماز بکا!